

Pædagogisk læreplan for Steinerbørnehaven Morgenfruen

Morgenfruens læreplan tager udgangspunkt i lovkravet om seks læreplanstemaer. Temaerne er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Alsidig personlig udvikling", ifølge §3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer:

"1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytningen mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering."

Beskrivelse af Morgenfruens delmål; Barnets alsidige personlige udvikling:

Delmål:

Barnet kan..

- Opleve sig værdsat og lyttet til.
- Have en grad af selvbestemmelse der passer til dets alder.
- Have mulighed for at udfolde sin fantasi og kreativitet.
- Kunne udtrykke sine følelser på en måde, der tilgodeser barnets udtryk.
- Opleve at dets følelser bliver taget alvorligt.
- Opleve at blive motiveret og inspireret.
- Være vedholdende, når situationen kræver det, og give efter når situationen kræver det.

Metode:

Den voksne..

- Sørger for at lytte når barnet har brug for det. Og viser - ved sit nærvær, sin opmærksomhed og sprogbrug, at barnet er værdsat.
  - Eksempel: "Jeg kan godt høre at du rigtig gerne vil lege med hende, men hun er lige optaget af noget andet. Måske kan I lege senere. Skal jeg hjælpe dig med at finde en anden at lege med?"
- Sikrer at barnet får lov at bestemme de ting selv som det nu kan, alt efter alder.
  - Eksempel: "Du skal have jakke på, men du må selv bestemme om den skal lukkes eller være åben."
- Sikrer at rammerne og vilkårene i dagligdagen appellerer til børnenes fantasi og kreative udfoldelse.
  - Eksempel: Legetøjet i institutionen er alsidigt og har hver for sig mange funktioner. En bunke kastanjer kan både være en møntskat, et vognlæs sten, eller kartofler der skal koges i en gryde. Dukken har et neutralt udtryk, så barnets fantasi selv afgør hvilken sindstilstand dukken skal være i.
- Hjælper børnene med at sætte ord på deres følelser og udtrykke sig derefter.
  - Eksempel: Den voksne: "Synes du at det er lidt svært?" "Det kan jeg godt forstå".
- Kan igangsætte aktiviteter, eller give et barnet lidt hjælp i situationen, så det måske tør noget nyt alligevel.
  - Eksempel: "Hvis du nu tager fat højere op og bruger dine kræfter, det er du nemlig så god til."
- Understøtte barnet i ikke at opgive en svær opgave. Hjælpe barnet til ikke at være konstruktivt udfordret i sin gøren og laden – alt efter situation.
  - Eksempel: "Jeg kan godt se at du gerne vil ud i en fart, men du må altså have jakken på først. Kom lad mig hjælpe dig."

Succeskriterier:

Barnet viser at..

- Det godt kan vente på tur til at blive hørt, fordi det ved at vi altid lytter før eller siden.
- Det kan træffe en god og fornuftig beslutning, til gavn for sig selv og andre.
- Det leger alsidigt og med god brug af fantasi og kreativitet.
- Det har en alderssvarende måde at udtrykke sig på.
- Det kan udtrykke sine følelser på en tydelig alligevel konstruktiv måde.
- Det søger inspiration og motivation i materialer, hos kammerater og hos de voksne.

- Det kan være vedholdende – også selv om det er svært. Og at det kan forstå og acceptere et nej.

Det gælder for alle delmål, at de er differentierede alt efter barnets personlighed og alder.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Social udvikling", ifølge §5 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer:

"1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse."

Beskrivelse af Morgenfruens delmål; Barnets sociale udvikling:

Delmål:

Barnet kan..

- Etablere og deltage i fællesskaber med andre.
- Føle og udtrykke empati og respekt for andre.
- Indgå i sammenhænge med andre.
- Kende de demokratiske værdier.

Metode:

Den voksne..

- Hjælper børnene med at etablere og deltage i fællesskaber med andre, hvis det skønnes nødvendigt.
  - Eksempel: Et barn bliver gentagne gange afvist, og må ikke være med i de andres leg. Den voksne taler med barnet om, hvordan man byder sig til i en leg. Den voksne taler med barnet om, hvad det kan sige til de andre og hjælper med at få dialogen i gang.

- Går foran med det gode eksempel, så barnet oplever at den voksne har omsorg og empati for barnet, og respekterer dets grænser og værdighed. Den voksne anviser derudover, hvis barnet har brug for hjælp til, at udvise respekt eller omsorg over for andre.
  - Eksempel: "Han må gerne selv bestemme, om han vil være med i jeres leg, ligesom du også selv må bestemme den slags."
- Understøtter at barnet er med i lege og fælles aktiviteter med andre børn. Den voksne opfordrer blidt den generte til at lege med de andre, og ligeledes med de mere frembrusende børn, kan der måske hjælpes lidt, til en mere afdæmpet facon.
  - Eksempel: "Se derovre. Der leger Jonas og Rasmus med mudder. Gå lige over og hør om du må være med?" Ved afvisning hjælper pædagogen med at afklare situationen, da det ikke altid er hensigtsmæssigt at der er flere med i en leg.
- Går foran med det gode eksempel og være lyttende i konflikter og forsøge at mægle, så børnene føler sig hørt og forstået, og så vidt muligt føler sig retfærdigt behandlet. Den voksne kan endvidere sikre, at børnene er medbestemmende i det omfang det giver mening.
  - Eksempel: Den voksne spørger en gruppe børn på f.eks. 5 år, om de syntes at der kan plantes gulerødder eller ærter i højbedet i år. Flertallet få lov at bestemme.

Succeskriterier:

Barnet viser at..

- Det kan etablere en leg med andre, og at det kan deltage i fællesskaber med andre, og bidrage, interagere og i det hele taget være en del af legen/fællesskabet.
- Det føler empati med sine kammerater hvis de f.eks. slår sig, og at barnet med ord og/eller handling, udtrykker empati og respekt for andre.
- Det kan indgå i sammenhænge med andre, på eget initiativ eller andres.
- At det viser at det har kendskab til de demokratiske værdier, som f.eks. retfærdighed og ligelig fordeling osv.

Det gælder for alle delmål, at de er differentierede, alt efter barnets personlighed og alder.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Kommunikation og Sprog", efter §7 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer:

"1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fælleskaber."

Beskrivelse af Morgenfruens delmål: Barnets sproglige udvikling:

Delmål:

Barnet kan..

- Forstå sin omverden
- Skabe kontakt og kommunikere
- Udvikle ordforråd og forståelse af sproget og sprogets regler
- Kunne udtrykke sig nuanceret

Metode:

Den voksne..

- Kan udvikle børnenes sproglige kompetencer gennem samvær, oplevelse, leg, fortælling, planlagte og uplanlagte aktiviteter i hverdagen
- Lader barnet udtrykke sig gennem kropssprog, mimik og billedsprog..
- samtale på barnets præmisser
- barnet efterligner de voksne gennem daglige gøremål. Her kan de voksne støtte barnet ved at sætte ord på handlinger og praktiske gøremål.
- Barnet udvikler og omformer deres sproglige forståelse i leg med andre børn og andre selvligangsatte handlinger

Succeskriterier:

Barnet viser..

- At barnet udtrykker sig og kommunikerer med andre. Det være sig gennem talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog
- At barnet forstår sammenhænge mellem f.eks. kropssprog, mimik og tale. At det benytteret varieret og korrekt dansk sprog og evnen til at bruge det, så det passer i forskellige situationer
- At barnet i fællesskabet kan tale, lytte, stille spørgsmål, give svar og være aktive i at planlægge fælles aktiviteter og projekter.
- At barnet møder voksne, der lytter til dem med forståelse og anerkendelse, så de får mulighed for at udtrykke det, de er i tvivl om, glade for eller kede af, og så de frit kan lufte deres meninger, følelser og tanker.
- At det sætter ord og begreber på de oplevelser, det har i dagligdagen.
- At barnet evner til at sige til og fra, og om de har de sproglige forudsætninger for at udtrykke, hvad de mener, og dermed formår at blive forstået af både børn og voksne.

Det gælder for alle delmål, at de er differentierede alt efter barnets personlighed og alder.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse", ifølge §9 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer:

"1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse."

Beskrivelse af Morgenfruens delmål: Krop, sanser og bevægelse:

Delmål:

Barnet kan..

- Opleve begreber som sundhed og ernæring og hvad det betyder.
- Have mulighed for at udfolde sig fysisk og være fysisk aktiv.
- Beherske og praktisere fin- og grovmotoriske bevægelser.
- Kende til og benytte børnehavens og omgivelsernes muligheder for fysisk udfoldelse.

Metode:

Den voksne..

- Introducerer barnet for begreberne sundhed og ernæring, ved at tale om hvad der er sund mad, hvad der er god ernæring, og hvorfor fysisk udfoldelse er sundt, osv.
  - Eksempel: "Sikke en lækker madpakke du har med i dag, den ser god og nærende ud, og hvilke flotte farver".
- Sikrer at barnet dagligt får mulighed for at bevæge sig, og bruge hele kroppen i leg og aktivitet.
  - Eksempel: Børnene løber og leger tag-fat, op og ned af højene.
- Sikrer at rammerne og vilkårene i dagligdagen appellerer til børnenes grovmotoriske og finmotoriske udfoldelse.
  - Eksempel: Børnene får både lov at bruge kræfter ude på legepladsen, men også inden for, hvor de f.eks. former små figurer i bivoks, eller smører brød, som træner deres finmotorik.
- Sikrer at børnene også kommer på ture i nærområdet, hvor de kan udforske de muligheder som f.eks. en skov, eller en anderledes legeplads har, hvor man får mulighed for at bruge sin krop, på en anden vis.

- Eksempel: Vi tager på tur i den nærliggende skov, hvor der kan klatres i træer, krybes under lave grene og hoppes over vandløb.

Succeskriterier:

Barnet viser at..

- Det ved hvilke ting der er sunde at spise.
- Det aktivt og selvstændigt leger fysisk krævende lege.
- Det både behersker de grov- og finmotoriske færdigheder, der er alderssvarende.
- Det gerne vil bruge de muligheder der er i omgivelserne.

Det gælder for alle delmål, at de er differentierede alt efter barnets personlighed og alder.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Natur, udeliv og science", efter §11 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer:

"1: Det pædagogiske læringsmiljø vil understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed."

Beskrivelse af Morgenfruens delmål, for Natur, udeliv og science:

Delmål:

Barnet kan..

- Have kendskab til og respekt for naturen.
- Have kendskab til og respekt for miljøet.
- Have kendskab til og respekt for naturfænomener.
- Have kendskab til logisk tænkning og kende kategorier som vægt, form og antal.

Metode:

Den voksne..

- Går foran med det gode eksempel og udviser respekt for naturen, samt vejleder barnet i hvorfor og hvordan man har respekt for naturen. Den voksne fortæller om naturen med udgangspunkt i barnets nysgerrighed.
  - Eksempel: "Pas på regnormen. Den ser ikke ud af meget, men den og dens familie er meget vigtige for vores have. Hvis ikke regnormen er der, så er jorden ikke så god, og så kan planterne ikke gro." Eller: "Sikke du hygger dig med at lave mudderkager. Hvad er det for nogle?"
- Fortæller og viser at man samler sit skrald op efter sig. Fortæller hvorfor der er nogle ting der er godt for naturen og nogle der er dårlige.
  - Eksempel: "Man må ikke smide sølvpapir i naturen. Det kan naturen ikke lide. Men den kan godt lide et æbleskrog, eller gulerodsskræller. Det er noget naturen kan bruge. Det er godt for miljøet."

- Sørger for at fortælle om naturfænomener, når barnet møder dem, eller spørger til dem.
  - Eksempel: "Sikke det regner i dag, det kan planterne lide". "Solen føles så varm i dag og hvorfor vi skal have solcreme på, det er fordi det synes din mor og far".
- Sørge for at gribe øjeblikkene, hvor børnene bliver konfronteret med logisk tænkning, og hjælpe med at sætte ord på. Gøre plads til at børnene får lejlighed til at stifte bekendtskab med vægt, former og antal.
  - Eksempel: "Der blev du godt nok kold og våd - af det kolde, våde vand". Eller: "Prøv at mærke denne lille fjer. "Er det ikke mærkeligt at den ligesom vejer ingenting?" Eller: "Det regner uden for. Hvad for noget tøj skal du så have på?"

Succeskriterier:

Barnet viser at..

- Det passer på ikke at mase sneglen eller edderkoppen (-medmindre at det er for at udforske hvordan sådan en ser ud indeni. Er der blod? Kan den mærke det? Det skal afprøves.).
Og barnet viser at, det ved at naturen har sit kredsløb og at barnet er en del af det på godt og ondt.
- Det er opmærksom på ikke at svine i naturen.
- Det har basal viden om f.eks. vejret.
- Det kan tælle på fingrene. At det kan estimere basal vægt. Og at det kan forudsige en hændelse. ("Nu vipper stolen. Så falder hun", osv)

Det gælder for alle delmål, at de er differentierede alt efter barnets personlighed og alder.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet "Kultur, æstetik og fællesskab" ifølge §13 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer:

"1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier."

Beskrivelse af Morgenfruens delmål for Kultur, æstetik og fællesskab:

Delmål:

Barnet må..

- Have kendskab til forskellige kulturelle udtryksformer.
- Have kendskab til forskellige kulturelle værdier.
- Kunne udnytte og bruge sine sanser via musik, dramatik, tegning, bivoks, mm.

Metode:

Den voksne..

- Sørger for at præsentere barnet for forskellige kulturelle udtryksformer, som andre har frembragt.
  - Eksempel: Barnet kan kigge på de smukke billeder der hænger på væggen, som kunstnere har skabt. Barnet ser den voksne fremstille f.eks. håndarbejde. Og: Den voksne præsenterer barnet for små dramatiserede eventyr og sanglege.
- Holder traditioner i hævd, ved at markere traditionelle højtider som jul, fastelavn, mm. Samt præsenterer barnet for enkelte andre kulturers kulturelle værdier og normer.
  - Eksempel: Et af børnene stammer fra Pakistan. Vi inviterer moderen til at komme og hjælpe os med at lave pakistansk inspireret mad en dag. Så snakker vi om Pakistan og hvordan der er der.
- Skaber rammer for at barnet kan udfolde sig og prøve selv at frembringe musik (sang), fremstille kunstværker (male og tegne), samt modellere (bivoks, ler).
  - Eksempel: Barnet inddrages i eventyrenes, sanglegens og dramaturgiens verden, ved at det selv prøver at spille rollen som ridderen, der dræber dragen, eller bjørnen der sover.

Succeskriterier:

Barnet viser at..

- Det viser interesse for kunst og kulturelle udtryksformer, som det bliver præsenteret for.
- Det deltager i og viser interesse for kultur og traditioner, som de voksne præsenterer dem for.
- Det viser interesse for at fremstille "kunst", og engagerer sig i eventyr og sanglege.

Det gælder for alle delmål, at de er differentierede alt efter barnets personlighed og alder.

Evalueringskultur

Steinerbørnehaven Morgenfruens personale har forskellige former for evaluering af det pædagogiske arbejde. Formålet med evalueringen er, at sikre udvikling og fleksibilitet i forhold til det daglige arbejde. Samtidig er det vigtigt at personalet løbende evaluerer eget arbejde, ved hjælp af forskellige evalueringsværktøjer.

Alle pædagogiske aktiviteter har et baggrundstema, der afspejler årstiderne. Samtidig er aktiviteterne forankret i årstidsfesterne. Ved alle årstidsfester diskuteres, planlægges, udføres og evalueres den enkelte fest, samt de enkelte aktiviteter der hidrører denne. Der udarbejdes forskelligt skriftligt materiale der blandt andet tjener til at evaluere.

Der er visse pædagogiske aktiviteter, der ikke ændrer sig væsentligt efter årstidernes skiften. Disse aktiviteter evalueres på tværs af årstider. Det er for eksempel mere dagligdags aktiviteter, som tilberedelse af eftermiddagsmåltid, og situationer der markerer skift mellem aktiviteter. Sidstnævnte kan være oprydning på stue eller legeplads, eller af- og påklædning i garderobe, når vi skal ud eller ind.